

Βασικές αρχές της γλώσσας (Γεώργιος Μπαμπινιώτης, Καθηγητής της Γλωσσολογίας, Επίτιμος Καθηγητής του Πανεπιστημίου Αθηνών)

Categories : [ΚΟΙΝΩΝΙΑ](#)

Date : Ιουνίου 12, 2018

Υπάρχουν ορισμένες γενικές αρχές ή «παραδοχές» για τη γλώσσα, οι οποίες πρέπει, νομίζω, να πρωτανεύουν σε κάθε συζήτηση για τη γλώσσα και κατ'έξοχήν για την ελληνική γλώσσα.

1η Αρχή: Η μητρική γλώσσα δεν είναι απλό εργαλείο· είναι αξία. Μέσα από τη γλώσσα συλλαμβάνεται, μορφοποιείται και εκφράζεται κάθε ουσιώδης ανθρώπινη εκδήλωση. Όλη η ύπαρξη του ανθρώπου περνάει, δηλώνεται και υφίσταται αντικειμενικά μέσα από τη μητρική του γλώσσα.

Νόηση και γλώσσα, λέει χαρακτηριστικά ο ιδρυτής της νεότερης γλωσσολογίας, ο Ferdinand de Saussure, είναι σαν τις δύο όψεις ενός φύλλου χαρτιού: δεν υπάρχει η μία χωρίς την άλλη. Ο δέ Wittgenstein έχει πει τό περίφημο: «Ο κόσμος μου είναι η γλώσσα μου». Υπάρχω τόσο, και έτσι μόνο, όσο και όπως μπορώ να εκφραστώ γλωσσικά. Η γλωσσική μας ύπαρξη είναι τό ίδιο σημαντική όσο η νοητική ή η βιολογική μας ύπαρξη. Γι' αυτό λέμε πως η γλώσσα είναι αξία.

ΕΛΥΤΗΣ (Λόγος στην Ακαδημία της Στοκχόλμης): «Εάν η γλώσσα αποτελούσε απλώς ένα μέσον επικοινωνίας, πρόβλημα δε θά υπήρχε. Συμβαίνει όμως να αποτελεί και εργαλείο μαγείας και Φορέα ήθικων αξιών. Προσκτᾶται η γλώσσα στό μάκρος τῶν αἰώνων ἕνα ὀρισμένο ἦθος. Καί τό ἦθος αὐτό γεννᾷ ὑποχρεώσεις».

2η Αρχή: Η γλώσσα δεν είναι κατάσταση· είναι κατάκτηση. Η γλώσσα δεν είναι μιά απλή παθητική αποτύπωση ὅσων ἀκοῦμε ἢ διαβάζουμε. Η γλώσσα είναι ενεργοποίηση τῶν γλωσσικῶν καταβολῶν καί μηχανισμῶν πού χαρακτηρίζουν βιολογικά τόν ἄνθρωπο. Δεν είναι απλή καταγραφή ἢ ἄτακτη συσσώρευση ὑλικού, ἀλλά ενεργητική ἐπεξεργασία τῆς γλωσσικῆς ἐμπειρίας, πού ἔχει ἔντονα τά στοιχεῖα τῆς ἐπιλογῆς, καί τοῦ νέου, δηλ. τῆς δημιουργίας. Μέ ἄλλα λόγια, ἡ γλώσσα δεν είναι μηχανική καί αὐτόματη κατάσταση, ἀλλά δημιουργική καί ἐπίπονη κατάκτηση: ἔργο ζωῆς (opus vitae).

3η Αρχή: Η ποιότητα τῆς γλωσσικῆς μας συγκρότησης είναι εὐθέως ἀνάλογη πρός τήν ποιότητα τῶν κλασικῶν μας προτύπων. Ἄν τά γλωσσικά ἀκούσματα καί τά γλωσσικά μας διαβάσματα είναι τό ὑλικό πού κτίζουμε τή γλώσσα μας, τά ποιοτικά

γλωσσικά ακούσματα καθώς και τὰ ποιοτικά γλωσσικά διαβάσματα (κείμενα μέ απαιτήσεις στο λεξιλόγιο, στη σύνταξη και στην έκφορά τους), αποτελούν τὰ γλωσσικά πρότυπα πού καθορίζουν τό γλωσσικό μας αΐσθημα. Τά πρότυπα γλωσσικά κείμενα, είτε πρόκειται για λογοτεχνία είτε για έπιστήμη είτε για τόν έντυπο και ηλεκτρονικό τύπο, έπηρεάζουν βαθιά (έστω κι αν δέν τό καταλαβαίνουμε πάντα) τή δική μας γλωσσική έκφραση, τίς γλωσσικές έπιλογές μας, τήν όλη στάση μας απέναντι στη γλώσσα. Κι αυτά τὰ πρότυπα είναι πού χρειαζόμαστε, τόν ποιοτικό λόγο, κι όχι τὰ γνωστά γύρω μας προϊόντα πρόχειρου, βιαστικού και άνεπεξέργαστου λόγου, πού στρεβλώνουν αντί νά προάγουν τή γνώση και τήν εύαισθησία μας στη γλώσσα! Τό πρόβλημα σήμερα τής έλληνικής γλώσσας είναι πρόβλημα ποιότητας.

4η Αρχή: Η γλώσσα είναι έθνική υπόθεση - είναι έθνικής ύφης και προεκτάσεως θέμα. Δέν χρειάζονται και πολλά έπιχειρήματα για νά πείσει κανείς ότι ή γλωσσική έκφραση ενός λαού είναι αναπόσπαστο τμήμα τής ύπαρξής του, τής περασμένης και τής σύγχρονης. Μέσα από τίς λέξεις τής γλώσσας ενός λαού, άποκαλύπτεται ή ιστορία τής σκέψης, των άντιλήψεων και των πράξεών του, άφοϋ οί ιστορικές πράξεις και στάσεις μετασχηματίζονται σε λέξεις. Και, πάνω άπ' όλα, μέσα άπό τή γλώσσα συνάγεται ή καλλιέργεια ενός λαού, άφοϋ ή γλώσσα πλάσσεται, σφυρηλατείται και καταξιώνεται μέσα άπό τὰ κείμενα μεγάλων μορφών του πνεύματος. Τέτοια κείμενα για τόν Έλληνισμό και τή γλώσσα του ήταν τὰ κείμενα του Όμήρου, των πλατωνικών διαλόγων, τής τραγωδίας, τὰ κείμενα των ιστορικών, ή Καινή Διαθήκη, τὰ πατερικά κείμενα, τὰ κείμενα τής έκκλησιαστικής ύμνογραφίας, τό δημοτικό τραγούδι, τὰ λόγια κείμενα, τὰ κείμενα τής δημοτικής μας γλώσσας -όλος ό θησαυρός τής έλληνικής γλώσσας.

Νά γιατί ή γλώσσα είναι έθνική ταυτότητα και υπόθεση έθνική. Νά γιατί κάθε άποκοπή και άποξένωση άπό τή γλωσσική μας παράδοση, άπ' ό,τι προηγήθηκε τής σημερινής μορφής τής γλώσσας μας, τής δημοτικής, είναι άπώλεια έθνική και πλήγμα αίριο στη συνείδηση του Έλληνισμού.

Θά τό ξαναπώ μέ τήν εύκαιρία αυτή: Έλληνική δέν είναι μόνον ή δημοτική μας γλώσσα. Έλληνικά -έλληνικότατα- είναι τὰ Έλληνικά πού μιλιούνται και γράφονται στην Ελλάδα 40 αιώνες τώρα. Η ένιαία έλληνική γλώσσα πού πρέπει νά είναι ή ξγνοια και τό καμάρι μας, όπως λέει ό Έλύτης: «Δέν πρέπει νά λησμονεί κανείς ότι στο μάκρος 25 αίωνων δέν υπήρξε ούτε ένας, πού νά μήν γράφτηκε ποίηση στην έλληνική γλώσσα. Νά τί είναι τό μεγάλο βάρος παράδοσης πού τό όργανο αυτό σηκώνει».

[«Η Γλώσσα ως Έθνική Ταυτότητα», Η Γλώσσα των Ελλήνων, έκδ. Ι.Μ. Κουτλουμουσίου, 1998 (άπόσπασμα)]

Η ΑΛΛΗ ΟΨΙΣ

Ψηλαφώντας την των πραγμάτων αλήθεια...

<http://alopsis.gr>

(Πηγή ηλ. κειμένου: koutloumous.com)